

Annouska van den Dungen *Humanitas*

“Iemand helpen, gewoon door jezelf te zijn.” Zo beschrijft Annouska van den Dungen, vrijwilliger bij Humanitas, de essentie van haar maatjesschap. Ongeveer één keer per week onderneemt ze iets leuks met een vrouw die slachtoffer was van mensenhandel.

Vrouwenhandel, gedwongen prostitutie en loverboys: de afgelopen jaren zijn ze steeds meer in de belangstelling komen te staan. Zo besteedden de media veel aandacht aan de veroordeling van mensenhandelaar Saban B. en werden er 250.000 exemplaren verkocht van het boek *Echte mannen eten geen kaas*, waarin Maria Mosterd haar ervaringen met een loverboy beschrijft. Ook heeft Nederland sinds 2000 een Nationaal Rapporteur Mensenhandel en werd in 2005 het Expertisecentrum Mensenhandel en Mensensmokkel opgericht.

Annouska van den Dungen (25), opgegroeid in Limburg en in 2003 naar Utrecht gekomen om kinder- en jeugdpsychologie te studeren, wist aanvankelijk weinig van deze onderwerpen af. En hoewel ze sinds 2006 bijna wekelijks contact heeft met een vrouw die gedwongen werd tot prostitutie, is dat eigenlijk nog steeds zo. Van de drie vrouwen met wie ze tot nu toe contact had, was er namelijk maar één die uit zichzelf iets over haar verleden vertelde. De andere twee zwegen liever. En dat is helemaal oké, vindt Annouska. “Als mijn maatje er niets over kwijt wil, ga ik er zeker niet naar vragen. Want dat is juist het fijne van dit project: dat de deelnemers aardig worden gevonden om wie ze zijn, niet om wat ze hebben meegemaakt. In de training die we krijgen wordt ook geadviseerd niet te gaan wroeten. De keuze om iets te vertellen ligt geheel bij de vrouw.”

Hoger doel

Deze begripvolle houding typeert de relaxte manier waarop Annouska met haar maatjes omgaat. Ze voelt zich geen hulpverlener, zelfs niet per se een luisterend oor, maar bovenal: vriendin. “Leuke dingen doen staat centraal. Dat kan van alles zijn: wandelen, sporten, winkelen, koken, naar de film of het museum. Wat je maar kunt bedenken, als je het allebei maar leuk vindt om te doen.”

Met het project wil Humanitas bevorderen dat slachtoffers van mensenhandel meer vertrouwen krijgen in de mensen om hen heen, zelfredzaam worden en een sociaal netwerk opbouwen. Toch heeft Annouska dat hogere doel niet voortdurend strak voor ogen. “Veel vrouwen worden begeleid door professionele hulpverleners, zoals een maatschappelijk werker of een advocaat. Die mensen hebben een andere rol dan ik. Wel bied ik praktische hulp, bijvoorbeeld bij het plegen van een telefoontje of het schrijven van een brief. Vaak ga ik er dan letterlijk naast zitten. Dan zeg ik: bedenk jij maar wat je wilt zeggen, dan schrijf ik het wel op. Of ik bevestig of het klopt wat mijn maatje denkt als ze een moeilijke brief heeft gelezen. Als je niet goed Nederlands spreekt, is het volgens mij erg fijn dat iemand tegen je zegt: ja, dat heb je goed begrepen. Op die manier moedig ik haar aan om het zelf te doen.”

Doorzetten

Vier jaar geleden was Annouska druk bezig met haar studie en een baantje in de horeca. Maar ze wilde ook iets 'nuttigs' doen. Op de website van de Vrijwilligerscentrale kwam ze een vacature tegen van het maatjesproject en vervolgens was de keus snel gemaakt. "Ik dacht: deze vrouwen worden vaak vergeten en hebben hard een leuke ervaring nodig. Daar wilde ik me graag voor inzetten. Na het eerste gesprek met de coördinator werd ik alleen nog maar enthousiaster. Daarna werd ik al snel voorgesteld aan mijn eerste maatje, een vrouw uit Oost-Europa."

Met dat maatje klikte het meteen, blikt Annouska terug. "Maar op een gegeven moment merkte ik dat ze vaak naar de coffeeshop ging en weer contact had met vage types uit haar verleden. Ze begon onze afspraken af te zeggen en nam haar telefoon niet meer op. Daardoor kreeg ik steeds meer het gevoel dat het de verkeerde kant opging. Ik stond voor een lastige afweging: moest ik me ermee bemoeien of niet? Aan de ene kant merkte ik duidelijk dat ze terugzakte in haar oude leven. Aan de andere kant zijn maatjes er vooral voor de leuke dingen. We zijn geen hulpverleners en ook geen klikspanen."

Tijdens deze moeilijke periode had Annouska veel steun aan de coördinator, met wie ze haar ervaringen besprak. "Blijf bellen", luidde het advies. Maar uiteindelijk ging het contact toch verloren. "Erg jammer", zegt Annouska. "Maar de kans is natuurlijk altijd aanwezig dat het misgaat. Dat is ook niet zo gek als je bedenkt wat deze vrouwen hebben meegemaakt. Velen zijn met de dood bedreigd, hun paspoort en hun vrijheid werden letterlijk afgenomen. Die onmacht moet een ontzettend naar gevoel zijn geweest. Het maakt me enorm kwaad dat mensen het recht menen te hebben het leven van een ander zo te vergallen, puur om er zelf beter van te worden. Ik snap niet dat mensen zoiets kunnen doen."

Open

Hoe verschillend de werelden ook zijn waarin ze zijn opgegroeid, toch voelt Annouska met haar maatjes vooral de overeenkomsten. "Je bent allebei vrouw, soms van dezelfde leeftijd. Dan kun je je goed in elkaar inleven. We bespreken vaak echte vrouwendingen, als vriendinnen onder elkaar, bijvoorbeeld zaken die een maatje niet kan bespreken met haar man. Wat ook helpt is dat ik een vrij open persoon ben. Zeker in het begin laat ik de dingen rustig op me afkomen. Ik probeer iedereen in zijn waarde te laten, vind dingen niet snel raar."

Kraamvisite

Ook bij haar tweede maatje, een vrouw uit Afghanistan, merkte Annouska soms terughoudendheid. "In het begin ging ik veel met haar zwemmen, fietsen en wandelen. Maar er waren periodes dat ze afstand hield. Dan zei ze dat ze geen tijd had en liever een andere keer afsprak. Elke keer is het dan weer aftasten: moet je haar met rust laten of juist blijven bellen? Ik heb vooral het laatste gedaan en dat bleek achteraf de juiste keuze. Later zei mijn maatje dat ze het erg fijn had gevonden dat ik toch contact was blijven zoeken."

Inmiddels is Annouska ook dikke maatjes met haar derde maatje, die uit Ghana komt. "In principe duurt het contact één jaar, maar wij hebben in overleg met de coördinator besloten nog een half jaar door te gaan. We zijn allebei drukke meiden, maar spreken elkaar regelmatig. Al heeft mijn maatje nu wat minder energie, want ze is onlangs bevallen. Maar samen op de bank een dvd kijken is natuurlijk ook prima. Even op de pauzeknop drukken zodat zij haar zoon kan voeden, en dan weer lekker verder kijken."

Het contact met dit derde maatje is zelfs zo goed, dat ze Annouska vroeg om aanwezig te zijn bij haar bevalling. “Dat vond ik wat ver gaan”, lacht Annouska. “Maar de ochtend na de geboorte ben ik meteen naar het ziekenhuis gegaan. Vervolgens ben ik een week lang elke dag op bezoek geweest. Later zei mijn maatje dat ze dat erg fijn had gevonden. Zelfs als er niemand anders kwam, wist ze dat in ieder geval ik zou komen. Ook ben ik mee geweest om aangifte te doen.”

Geloof

Annouska's eerste bezoek na de bevalling is haar bijgebleven als een van de meest bijzondere momenten uit haar maatjesschap. Maar zeker niet het enige. “Ik heb veel gelachen met mijn maatjes, want ze zien van veel dingen de humor in. Het zijn over het algemeen ook hele krachtige vrouwen. Ze weten waar ze willen komen en zetten zich volledig daarvoor in. Dat vind ik inspirerend om te zien.” Ook de cultuurverschillen vindt Annouska bijzonder. “Het is heel interessant om uit eigen hand te ervaren hoe mensen anders met dingen omgaan. In Nederland zijn we bijvoorbeeld gewend iemand een stevige handdruk te geven, maar in andere culturen is juist een slap handje normaal. En in Nederland zoenen we meestal drie keer, maar mijn maatje zoent me twee, drie of vier keer, net hoe het uitkomt. Ook interessant is het verschil in geloofsovertuiging. Mijn tweede maatje is moslima en zorgde altijd dat haar schouders en enkels bedekt waren als we naar buiten gingen. En mijn derde maatje is overtuigd christen. Zelf ben ik wel gedoopt, maar niet gelovig opgevoed. Daarom heb ik haar beloofd een keer mee te gaan naar de kerk. Waarschijnlijk gaat het er heel anders aan toe dan ik vroeger zelf heb meegemaakt, dus ik ben benieuwd. En voor haar is het een belangrijk deel van haar leven. Ik vind het een eer om daarbij betrokken te worden.”

Omgaan met cultuurverschillen is niet het enige wat Annouska heeft geleerd. “Ik heb onder andere geleerd dat bescheidenheid op prijs wordt gesteld. Bijvoorbeeld als je maatje in haar eigen taal met haar familie praat en je er een beetje voor spek en bonen bij zit. Het is goed om dan op de achtergrond te blijven. Ook heb ik geleerd het initiatief bij de vrouwen te laten. In het begin vinden ze dat vaak lastig, maar na verloop van tijd wordt het vanzelf makkelijker. Ik benadruk ook altijd: je mag me altijd bellen hoor!”

Keerzijde

Dankzij haar werk als maatje weet Annouska nu zeker dat werken met mensen echt haar ‘ding’ is. “Als ik met mensen mag werken, zit ik op mijn plek. Achteraf gezien heb ik dus voor de juiste studie gekozen. Ook ben ik realistischer geworden. Vroeger had ik misschien een té positief beeld van de wereld. Nu zie ik meer de andere kant van de medaille. Er gaan op de wereld veel dingen goed, maar een hoop ook niet.” Voorlopig wil Annouska dan ook nog wel even maatje blijven, al is ze inmiddels afgestudeerd en hard op zoek naar een baan. “Ik vind het een heel waardevol project. Je kunt echt iets voor iemand betekenen, op een laagdrempelige en gelijkwaardige manier. En het mooie is: je hoeft echt geen bergen te verzetten om iemand een gezellige middag te bezorgen.”